האוניברסיטה העברית בירושלים
THE HEBREW UNIVERSITY OF JERUSALEM

סילבוס

קפיטליזם ומוסר: הפילוסופיה של אדם סמית - 56989

תאריך עדכון אחרון 21-09-2017

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 4

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס:מדע המדינה

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר:שנתי

שפת ההוראה:עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז):דר יפתח אלעזר

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: yiftah.elazar@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: ימי ב 16:30-15:30 חדר 4316 (מדעי החברה)

מורי הקורס:
ד"ר יפתח אלעזר

תאור כללי של הקורס:
אדם סמית' נמנה על מייסדי מדע הכלכלה המודרני ונחשב לאחד מאבות האידיאולוגיה של השוק החופשי. בעשורים האחרונים, מחקרים פורצי-דרך האירו באור מחודש את הדרך שבה התיאוריה הכלכלית שלו משתלבת בפילוסופיה המוסרית והפוליטית שלו. במסגרת זו התפתחה אסכולה רוויזיוניסטית שרואה בסמית' לא רק חסיד של השוק החופשי, אלא גם מבקר של חולשותיו וסכנותיו. נשיא ארהב ברק אובמה הסתמך על קריאה זו במסגרת טיעון להעלאת שכר המינימום בארהב.

בסמינר זה נחקור את הפילוסופיה המוסרית והפוליטית של סמית'. נסתמך בראש ובראשונה על קריאת שתי יצירותיו החשובות של סמית', תורת הרגשות המוסריים (1759) ועושר העמים (1776), וגם על קריאת טקסטים של מקצת מההוגים שסמית' התפלמס עמם ברנארד מנדוויל, פרנסיס האצסון, דיוויד יום וזאן זאק רוסו. לצד זאת, נדון במחקרים בולטים בני-זמננו על הפילוסופיה המוסרית והפוליטית של סמית'.

הסמינר מעניק בסיס להערכה מחדש של סמית' כאחד מהפילוסופים המוסריים והפוליטיים הבולטים בתקופת הנאורות. הוא מאפשר להבין את התיאוריה הכלכלית שלו כחלק מפרויקט אינטלקטואלי שביקש להשיב על שאלות בנושאים של מוסר, קדמה, עושר, חירות, צדק ושוויון.

מבחינה מתודולוגית, הסמינר משלב ניתוח פילוסופי של מושגים ושל טיעונים עם גישה קונטקסטואלית, שבוחנת טקסטים בהקשרים ההיסטוריים, הפילוסופיים והאידיאולוגיים שבהם נכתבו. הסמינר מכוון להעניק לתלמידים כלים בסיסיים למחקר בהיסטוריה של מחשבה פוליטית, הן באמצעות התנסות מעשית בניתוח של טקסטים והן באמצעות דיון במחקרים ובפולמוסים מחזית הספרות המחקרית בתחום.

מטרות הקורס:
לקנות הבנה מעמיקה של משנתו של אחד מההוגים המשפיעים בתקופה המודרנית

לדון בשאלות יסודיות של הפילוסופיה המוסרית והפוליטית בתקופה המודרנית

לחשוף את התלמידים למחקרים ולפולמוסים מחזית המחקר במחשבה פוליטית

ללמוד איך עושים מחקר בהיסטוריה של מחשבה פוליטית

תוצרי למידה
בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:
להבין חלק מהיסודות האינטלקטואליים של הקפיטליזם והליברליזם

לקרוא ולנתח באופן ביקורתי טקסטים ראשוניים ומשניים בתחום ההיסטוריה של המחשבה הפוליטית

לעשות מחקר בהיסטוריה של מחשבה פוליטית

דרישות נוכחות (%):
85

<u>שיטת ההוראה בקורס:</u>חובת קריאה והכנה לכל שיעור, דיון בכיתה, מצגות תלמידים בכיתה

<u>רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:</u>
רשימת נושאי השיעורים:
המפעל האינטלקטואלי של סמית, אז והיום
האתגר של מנדוויל
אהבת זולת ואינטרס עצמי
אהבה עצמית ושעבוד
הכימיה הפילוסופית של רוסו
יסודות הפילוסופיה המוסרית של סמית
סימפתיה, דמיון מוסרי וסגידה לעושר
צדק ואי-צדק
הצופה חסר-הפניות
יופיה של תועלת וכוחם של מנהגים
אופיו של האדם בעל המידות הטובות
פטריוטיות, אזרחות טובה ומהפכה
התפתחות החברה והממשל
צדק במשפחה: נשים ועבדים
פרדוכס אי-השוויון והעושר הלאומי
עושר העמים ובעיית אדם סמית
ערך, עבודה וכוח
שכר, עוני ושוויון
הון ועבודה יצרנית
הצמיחה הבלתי-טבעית של העושר
ביקורת המרקנטיליזם והיד הנעלמה
פיזיוקרטיה ושיטת החירות הטבעית
חובות הריבון: הגנה צבאית ואכיפת הצדק
חינוך, טמטום וניכור

<u>חומר חובה לקריאה:</u>
מקורות נבחרים:

Adam Smith, The Theory of Moral Sentiments (1759)

Adam Smith, An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations (1776)

Adam Smith, Lectures on Jurisprudence [1762-1764]

Bernard Mandeville, The Fable of the Bees (1714, 1729)

Francis Hutcheson, An Inquiry into the Original of Our Ideas of Beauty and Virtue in Two Treatises [1725]

David Hume, A Treatise of Human Nature [1739-40]

Jean-Jacques Rousseau, Discourse on the Origin and Foundations of Inequality Among Men (1755)

<u>חומר לקריאה נוספת:</u>
ראו הסילבוס המפורט

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :
מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %
הרצאה0 %
השתתפות 0 %
הגשת עבודה 100 %
הגשת תרגילים 0 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

<u>מידע נוסף / הערות:</u>
הפרטים בשנתון ובסילבוס נתונים לשינויים.

מטלות כתובות:

עבודת סיום קורס. לתלמידים הלומדים קורס זה כשיעור רגיל. היקף: 15-10 עמודים. מועד הגשה: 31 ביולי 2018. תרומה לציון הקורס (בהנחה שעומדים בחובות הנוספות המפורטות למטה): 100%.

[- או -]

עבודה סמינריונית. לתלמידים הלומדים קורס זה כסמינר. היקף: 30-20 עמודים ברווח כפול. מועד הגשה: 30 בספטמבר 2018. תרומה לציון הקורס (בהנחה שעומדים בכל החובות הנוספות המפורטות למטה): 80%. עבודות סמינריוניות מזכות בארבע נקודות זכות נוספות, שהציון עליהן נקבע במלואו לפי ציון העבודה.

הצעת מחקר. לתלמידים הלומדים קורס זה כסמינר. מועד הגשה: 4 ביוני, 2018. תרומה לציון הקורס: 20%.

חובות נוספות:

נוכחות. מותר להחסיר עד ארבע פגישות בשנה ללא אישור או פגיעה בציון. כל היעדרות נוספת ללא אישור תוריד נקודה אחת מציון הקורס.

השתתפות בדיון. השיעור מתנהל במתכונת סמינריונית, כלומר הוא מניח קריאה של הטקסטים בבית ותרומה לדיון בכיתה. תרומה ממשית לדיון היא כזו שמתייחסת באופן קונקרטי לטקסטים הנדונים ומפגינה בקיאות בהם ומחשבה ביקורתית עליהם. היעדר בולט של תרומה כזו לאורך השנה יכול להביא להפחתה של עד שתי נקודות מציון הקורס. תרומה ממשית עקבית לדיון עשויה לזכות בנקודות בונוס שיתווספו לציון הקורס.

מצגת. כל תלמיד/ה ת/יציג טקסט משני אחד בכיתה. אי-עמידה בדרישה זו תפחית שתי נקודות מציון הקורס. מצגת מעולה תזכה בנקודות בונוס.